

ארבעת היסודות לקיומה של מדינה – מצגת מסכמת

בהצלחה!
סיגל וייס

ארבעת היסודות לקיומה של מדינה

**המדינה היא שטח מוגדר (מסומן בגבולות).
על השטח יושבת אוכלוסיה (תושבים),
המנוהלת על ידי שלטון. המדינה מנהלת את
ענייניה תוך שמירה על ריבונותה (עצמאותה)**

כלומר – לכל המדינות יש מכנה משותף – ארבעה מאפיינים:

שלטון

שטח

עצמאות

אוכלוסייה

שטח

שטח המדינה (טריטוריה) הוא אזור גיאוגרפי, המופרד מאזורים אחרים ע"י גבולות .

השטח אינו חייב להיות רצוף. גודל השטח שונה ממדינה למדינה.

לשטח המדינה שלושה מימדים: אורך, רוחב וגובה.

מה כולל השטח?

השטח היבשתי

מי חופין

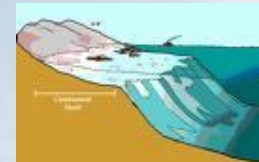

שטח המדינה

התחום האווירי

המדף היבשתי

תחום תת קרקעי

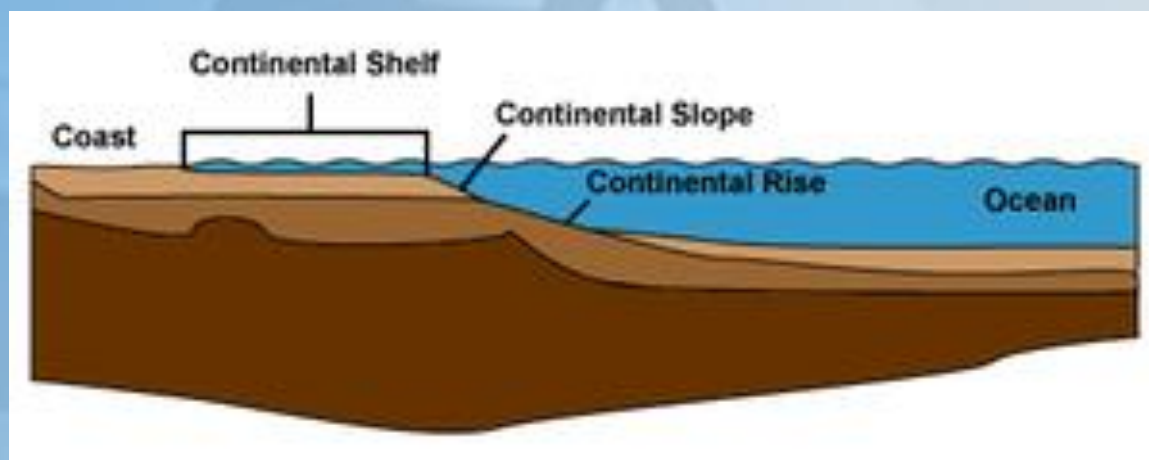

מדף יבשתי - הסבר

חלק מקרקע הים ברצועה הסמוכה לקרקע על מי החופין, שיש עליה למדינה בעלת החוף זכויות מסוימות.

נוסף למי החופין- הנחשב מבחינה משפטית לשטח המדינה בעלת החוף, מכיר המשפט הבינלאומי גם בזכותן של מדינות על המדף היבשתי שלהן. למה זה חשוב?

מקובל להכיר בזכותה של המדינה בעלת החוף לנצל את אוצרות הטבע שבתחום המדף היבשתי.

איך נקבעים הגבולות של מדינה?

- התיישבות
- קניית קרקעות
- כיבוש
- הסכמה בין מדינות
- היווצרות מדינות חדשות

אוכלוסייה

כל האנשים הגרים באופן רצוף וקבוע בשטח המדינה. יש מדינות בעלות אוכלוסיות קטנות ויש מדינות בעלות אוכלוסיות גדולות.
לא חייב להיות קשר בין גודל שטח המדינה לגודל האוכלוסייה.

האוכלוסייה מורכבת מ:

- א. תושבים אזרחי המדינה
- ב. תושבים שאינם אזרחי המדינה.

שלטון

המשטר היא מערכת העקרונות והרעיונות או השיטות.
השלטון הוא ההנהגה ומוסדות השלטון. (במדינת ישראל:
הרשות המבצעת - ממשלה, רשות מחוקקת - כנסת, רשות
שופטת - בית משפט).

רוב המשטרים בימינו מחולקים לשתי סוגים - דיקטטורי
ודמוקרטי.

משטר דמוקרטי

- האזרחים בוחרים מרצונם את נציגיהם.
- הנציגים מנהלים את ענייני המדינה לתקופה מסוימת.
- בבחירות מתחרות מפלגות וכל אחר רשאי לבחור ולהיבחר.
- סמכויות השלטון מרוכזות בידי מספר גופים המקבילים אחד את השני ומגנים על זכויות הפרט.
- מאופיין בליברליות - כל בני האדם שווים.
- רעיון הדמוקרטיה בא לידי ביטוי ע"י לינקולן - "שלטון של העם, ע"י העם, למען העם".

משטר דיקטטורי

- שליט יחיד או קבוצת אנשים.
- השליט מרכז את כל סמכויות השלטון.
- דרכים להגיע לשלטון – בחירות (אח"כ אי אפשר להדיח באמצעות בחירות לדוגמא: היטלר). או באלימות – דיקטטורה צבאית.
- קיימת רק מפלגה אחת – מפלגת השלטון, חל איסור על קיום מפלגות אחרות.
- השליטים "מכתיבים לאוכלוסייה את אורח החיים.
- אין ביקורת על השלטון – צפוי עונש כבד לאזרחים המבקרים את השלטון.
- השליט מעל החוק – בתי המשפט לא דנים את השליט.
- ציות לשלטון – באמצעות טרור ופחד, יש משטרה חשאית שעוקבת אחרי פעולות הפרט ומדווחת לשליט (יש דיקטטורות שלפרט יש חופש פעולה בתחומים מסוימים כגון דת, כלכלה).
- אין חוק המסדיר את מועד החלפת השלטון ותהליך החלפתו – לרוב השליט שולט כל ימי חייו עד שנרצח, מת, מגורש או בורח מהארץ.

משטר טוטליטרי וליברלי

- **משטר טוטליטרי** – משטר המתערב במידה רבה בחיי התושבים. חיי התושבים מתנהלים על פי השקפת העולם של המפלגה השלטת.
- **משטר ליברלי** – (ליברטי = חופש באנגלית) משטר המתערב פחות בחיי התושבים. על פי הליברליזם כל בני האדם נולדו שווים וחופשיים, והמדינה אינה יכולה להתערב בחייהם ולכפות עליהם את רצונה.

ריבונות

מדינה ריבונית היא מדינה עצמאית. למוסדות השלטון שלה יש סמכות לנהל את ענייני הפנים ואת ענייני החוץ של המדינה, ואין שום גוף מעליהם, שיכול לשנות או לבטל את החלטותיהם. סמכות זו חלה על האוכלוסייה ועל שטח המדינה.

ריבונות השלטון בענייני פנים

מוסדות השלטון יכולים:

- לחוקק חוקים.
- לגבות מיסים.
- לגייס צבא.
- להחליט החלטות הקשורות לניהול המדינה.
- להחליט על המנון, דגל ומטבע למדינה.
- לכפות את החוק ולהפעיל אמצעי ענישה.

ריבונות השלטון בענייני חוץ

המדינה יכולה להחליט על סוג הקשרים שיש לה עם מדינות אחרות:

- יחסי ידידות.
- הסכמי שלום.
- הסכמים ביטחוניים, כלכליים ותרבותיים.
- יציאה למלחמה.
- סגירת שגרירות בארץ עוינת או גירוש שגרירים של ארץ עוינת משטחה.

ישנן מדינות אשר נתונות להשפעה וללחצים פוליטיים של מדינות אחרות כדוגמת ישראל - ארה"ב, ועובדה זו עדיין לא פוגעת בעצם ריבונותה של המדינה.

סיכום

לכל המדינות המודרניות, שונות ככל שיהיו, יש ארבעה מאפיינים:

- שטח
- אוכלוסייה
- שלטון
- עצמאות

אם חסר אפילו אחד מהמאפיינים האלה, המדינה אינה יכולה להתקיים.